

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Olsztyn, 24 października 2022 r.

PS-VI.431.3.24.2022.SM

Szanowna Pani
Anna Marchlewska-Barczewska
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Nowym Mieście Lubawskim
ul. Grunwaldzka 3
13-300 Nowe Miasto Lubawskie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-IV.0030.692.2022 z dnia 12 września 2022 r., zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. **Stella Maścianica** – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. **Iwona Czmochowska** – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim. Czynności kontrolne rozpoczęto 27 września 2022 r. i zakończono 3 października 2022 r. Przedmiotem kontroli objęto sposób zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2022, poz. 447 ze zm.), zwanej dalej ustawą wriospz,
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1359 ze zm.), zwany dalej Kodeksem,
- ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095 ze zm.),
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (t.j. Dz.U. 2021, poz. 1960), zwanego dalej Rozporządzeniem.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

- 1) PCPR / Centrum / Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim,
- 2) Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim, panią Annę Marchlewską-Barczewską,
- 3) Zespół – co oznacza: Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, utworzony w Jednostce,

- 4) Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim,
- 5) Program – co oznacza: Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Nowomiejskim na lata 2021-2023, o którym mowa w art. 180 pkt 1 ustawy w.r.p.z,
- 6) Organizator – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim, wyznaczone przez Starostę Nowomiejskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 7) Koordynator – co oznacza: koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, o których mowa w ustawie w.r.p.z, zatrudnionych w Centrum,
- 8) Placówka – co oznacza: Dom dla Dzieci w Pacóftowie,
- 9) Powiat – co oznacza: Powiat Nowomiejski.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2021 r. do dnia jej zakończenia, fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze kontroli prowadzonym przez Centrum. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani Anny Marchlewskiej-Barczewskiej – Dyrektora PCPR. Kontroli dokonano w oparciu o analizę dokumentacji merytorycznej prowadzonej w Jednostce, informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez Dyrektora, a także dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników Zespołu oraz osoby realizującej zadania z zakresu pieczy zastępczej, niewchodzącej w skład Zespołu.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowością**.

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej Jednostki

Kontrolowana Jednostka, wyznaczona przez Starostę Nowomiejskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie, w okresie objętym kontrolą działała na podstawie:

- Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim, przyjętego Uchwałą Nr XVII/147/2011 Rady Powiatu w Nowym Mieście Lubawskim z dnia 29 grudnia 2011 r. **/akta kontroli str. 1-3/**,
- Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim, przyjętego Uchwałą Nr 150/822/2018 Zarządu Powiatu w Nowym Mieście Lubawskim z dnia 29 sierpnia 2018 r., ze zmianami z dnia 20 kwietnia 2020 r. oraz 20 maja 2021 r. **/akta kontroli str. 4-17/**.

Analiza Regulaminu wykazała, że w strukturze organizacyjnej Jednostki wyodrębniono Zespół, powołany Zarządzeniem Nr 1/2015 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim z dnia 14 stycznia 2015 r. oraz wskazano jego zadania **/akta kontroli str. 44/**. W strukturze organizacyjnej wskazano także stanowiska wchodzące w skład Zespołu, w związku z czym kontrolujący nie wnieśli uwag treści Regulaminu.

Dodatkowo w Jednostce obowiązywały **/akta kontroli str. 18-19, 45/**:

- Zarządzenie Nr 16/2015 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim z dnia 10 września 2015 r. w sprawie powołania Zespołu ds. oceny rodzin zastępczych,

- Zarządzenie Nr 6/2015 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie powołania Zespołu ds. Oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej,
- Zarządzenie Nr 4/2015 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim z dnia 9 lutego 2015 r. w sprawie powołania Komisji Kwalifikacyjnej kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

W związku z ogłoszonym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanem zagrożenia epidemicznego pracę Centrum w tym okresie regulowały:

- Zarządzenie Nr 7/2020 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim z dnia 8 kwietnia 2020 r. w sprawie zasad bezpiecznego postępowania w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim podczas stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii koronawirusem SARS-CoV-2 powodującym COVID-19 **/akta kontroli str. 20-29/**,
- Zarządzenie Nr 8/2020 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim z dnia 8 kwietnia 2020 r. w sprawie wprowadzenia „Regulaminu wykonywania pracy zdalnej przez pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim” w celu przeciwdziałania COVID-19 **/akta kontroli str. 30-43/**.

W tym czasie koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wykonywali swoje obowiązki głównie w siedzibie Centrum, ich kontakty z rodzinami zastępczymi i prowadzącymi rodzinny dom dziecka odbywały się telefonicznie, osobiście w siedzibie Centrum i doraźnie w miejscu zamieszkania rodzin w przypadku wystąpienia takiej potrzeby. Spotkania osobiste odbywały się z zachowaniem reżimu sanitarnego **/akta kontroli str. 123/**.

2. Zasoby kadrowe i kwalifikacje pracowników kontrolowanej jednostki, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej

Podczas kontroli ustalono, że Dyrektor spełnia wymogi kwalifikacyjne określone dla tego stanowiska. Ponadto z analizy przedłożonej dokumentacji kadrowej wynika, że łącznie w okresie objętym kontrolą w skład Zespołu wchodził:

- 1) starszy specjalista pracy z rodziną – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- 2) koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – 2 osoby, w wymiarze 2 etatów,
- 3) młodszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – 2 osoby, w wymiarze 2 etatów,
- 4) psycholog – 4 osoby, świadczące usługi w oparciu o umowę zlecenie,
- 5) pedagog – 1 osoba, świadcząca usługi w oparciu o umowę zlecenie.

Ponadto w PCPR zadania z zakresu pieczy zastępczej realizował starszy pracownik socjalny – 1 osoba w, wymiarze 1 etatu **/akta kontroli str. 46-67/**.

Ustalono, że osoby zatrudnione w Centrum na stanowiskach koordynatorów, posiadały kwalifikacje niezbędne do pracy na tym stanowisku, zgodnie z wymogami określonymi w art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy wrispz. Akta osobowe tych osób zawierały także oświadczenia, potwierdzające spełnianie przez nich warunków określonych w art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ustawy wrispz, dotyczące:

- niepozbawienia/nieograniczenia władzy rodzicielskiej,
- nieskazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo (w tym także skarbowe),
- wypełniania obowiązku alimentacyjnego, w przypadku gdy taki wynikał z tytułu egzekucyjnego.

Ustalono, że praca koordynatorów, zgodnie z art. 79 ust. 3 ustawy wripsz, nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, koordynatorzy nie prowadzili także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Powiat, czego nie dopuszcza art. 79 ust. 4 ustawy wripsz. Jak poświadczył Dyrektor Jednostki, przeciwko koordynatorom zatrudnionym w PCPR nie toczyło się postępowanie karne o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, o którym mowa w art. 78 ust. 2 ustawy wripsz **/akta kontroli str. 68-69/**.

Starszy pracownik socjalny, niewchodzący w skład Zespołu, a realizujący zadania z zakresu pieczy zastępczej spełniał wymogi kwalifikacyjne przewidziane dla tego stanowiska.

3. Opracowanie 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy wripsz Jednostka opracowała *Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Nowomiejskim na lata 2021-2023*, przyjęty Uchwałą Nr XXVIII/184/2021 Rady Powiatu w Nowym Mieście Lubawskim z dnia 25 lutego 2021 r. **/akta kontroli str. 70-99/**. Celem głównym Programu był rozwój systemu pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem form rodzinnych. Dookreślono w nim także cele szczegółowe, działania mające doprowadzić do ich osiągnięcia oraz wskaźniki. Wśród najistotniejszych działań, mających na uwadze dalszy rozwój pieczy zastępczej, wymienić należy:

- kampanie promujące rodzicielstwo zastępcze,
- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjno-kwalifikacyjnej kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej i prowadzących rodzinny dom dziecka,
- ustalenie rocznych limitów zawodowych rodzin zastępczych,
- organizowanie spotkań integracyjnych rodzin zastępczych (np. Dzień Rodzicielstwa Zastępczego),
- podnoszenie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych, prowadzących rodzinny dom dziecka poprzez szkolenia, warsztaty oraz wsparcie ze strony pedagoga i psychologa,
- pomoc rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinny dom dziecka w sytuacjach trudnych, konfliktowych,
- organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i prowadzących rodzinny dom dziecka,
- wspieranie rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka poprzez zapewnienie wsparcia rodzin pomocowych,
- pomoc rodzinom zastępczym w uzyskaniu specjalistycznej pomocy.

Opracowano także *Harmonogram zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Nowomiejskim na lata 2021-2023* w roku 2021 oraz w roku 2022 **/akta kontroli str. 100-115/**.

Z dokumentu pn. *Monitoring realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Nowomiejskim na lata 2021-2023* za rok 2021 oraz za okres od 1 stycznia 2022 r. do 27 września 2022 r., a także informacji Dyrektora wynika, że w okresie poddanym kontroli, poza zapewnieniem ustawowych świadczeń pieniężnych oraz wsparcia koordynatorów i specjalistów zatrudnionych w Centrum, zrealizowano następujące działania służące realizacji ww. celów:

- w ramach promocji rodzicielstwa zastępczego zamieszczono informację na stronie internetowej Powiatu pt. „Jak zostać rodzicem zastępczym” oraz upowszechniono ją

dotatkowo wywieszając plakat na tablicy ogłoszeniowej w Centrum, a także dokonano dystrybucji ulotek zachęcających do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,

- wysłano pisma do Parafii Rzymskokatolickich funkcjonujących na terenie Powiatu z prośbą o rozpowszechnianie wiedzy na temat pieczy zastępczej,
- zorganizowano szkolenie z psychologiem dla wszystkich rodzin zastępczych oraz ich wychowanków, w tym pełnoletnich (sierpień 2022 r.),
- prowadzono grupę wsparcia dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka,
- pozyskano jedną rodzinę do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, nie wydano jednak wstępnej akceptacji co do możliwości odbycia szkolenia.

Sytuacja epidemiczna wpłynęła na to, że promocja rodzicielstwa została zawężona, nie organizowano spotkań integracyjnych, ograniczono udział rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka w szkoleniach (rodziny obejmowano wsparciem zatrudnionych w Centrum specjalistów: pedagoga i psychologa). Funkcjonowała jedna rodzina pomocowa, jednakże prowadzący rodzinny dom dziecka nie byli objęci jej pomocą, gdyż nie zgłaszali takich potrzeb **/akta kontroli str. 116-120/**.

W Programie dookreślono coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych, w każdym roku jego obowiązywania przewidziano utworzenie dwóch rodzinnych domów dziecka, nie zaplanowano utworzenia rodzin zawodowych. Z informacji przedłożonej przez Dyrektora wynika, że w okresie objętym kontrolą *„nowe formy rodzinnych domów dziecka oraz zawodowych rodzin zastępczych nie były tworzone z uwagi na brak potencjalnych kandydatów do pełnienia ww. funkcji. W roku 2021 zgłosiła się jedna rodzina deklarująca chęć pełnienia funkcji rodziny zastępczej, jednakże w toku przeprowadzonego procesu kwalifikacyjnego, kandydaci nie zostali zakwalifikowani do wstępnej akceptacji w sprawie możliwości odbycia szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej”* **/akta kontroli str. 121/**. Ponadto Dyrektor poinformował, że *„w okresie objętym kontrolą jedna rodzina zastępcza niezawodowa złożyła wniosek o zawarcie umowy na prowadzenie rodzinnego domu dziecka uzasadniając swój wniosek tym, że w ich rodzinie przebywa pięcioro dzieci. Ww. rodzina zastępcza (wiek 65 i 52 lata) bez porozumienia z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim przyjęła małoletnie dzieci z powiatu płońskiego (jedno z nich roczne, drugie pięcioletnie). Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim nie pozyskało w ww. sprawie też żadnych informacji z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Płońsku, właściwego ze względu na pochodzenie rodzeństwa. Odmówiono ww. rodzinie zastępczej zawarcia umowy na prowadzenie rodzinnego domu dziecka, ze względu między innymi na przyjęcie dzieci bez porozumienia z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim, dużą różnicę wieku pomiędzy rodzicami zastępczymi a najmłodszymi dziećmi pochodzącymi z terenu powiatu płońskiego oraz pobytem w tej rodzinie trójki dzieci, w tym jednego dziecka wymagającego szczególnej opieki i wsparcia. Od stycznia 2022 r. ww. rodzina zastępcza nie zamieszkuje na terenie powiatu nowomiejskiego”* **/akta kontroli str. 122/**.

Ustalono zatem, że Organizator nie wyczerpał limitów tworzenia rodzinnych domów dziecka, założonych w Programie.

4. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie

a) rodzinna piecza zastępcza

W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu funkcjonowało 55 podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej, w tym:

- 1 rodzinny dom dziecka, w którym przebywało 8 dzieci,
- 40 rodzin spokrewnionych (w tym 2 pełniące jednocześnie funkcję rodzin niezawodowych), w których przebywało 59 dzieci,
- 14 rodzin niezawodowych (w tym 2 pełniące jednocześnie funkcję rodzin spokrewnionych), w których przebywało 21 dzieci.

Łącznie w ww. podmiotach pieczy zastępczej przebywało 88 dzieci. Nie funkcjonowała natomiast żadna zawodowa rodzina zastępcza.

W ww. okresie na terenie Powiatu powstało łącznie nowych 11 rodzin zastępczych, w tym 10 spokrewnionych z dzieckiem i 1 niezawodowa. Rozwiązało się natomiast 8 spokrewnionych rodzin zastępczych oraz 2 niezawodowe rodziny zastępcze. Żadna z rodzin nie przekształciła się w inną formę **/akta kontroli str. 128/**. W dacie kontroli w Powiecie funkcjonowały 42 rodziny zastępcze i 1 rodzinny dom dziecka, z czego 29 objęto wsparciem koordynatora, natomiast pozostałe objęto wsparciem starszego specjalisty pracy z rodziną zatrudnionego w Centrum **/akta kontroli str. 124-127/**.

W Centrum, zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy wrispz, prowadzono rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rejestr osób pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. Prowadzone Rejestry zawierały wszystkie elementy, o których mowa w art. 46 ust. 2 ustawy wrispz, kontrolujący nie wnieśli uwag do ich treści.

W badanym okresie jedna rodzina, po otrzymaniu od Organizatora wstępnej akceptacji dokonanej na podstawie oceny spełniania warunków, o których mowa w art. 42 ust. 1 i 2 ustawy wrispz, została zakwalifikowana do odbycia szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej bądź rodzinnego domu dziecka, o którym mowa w art. 44 ust. 1 ustawy wrispz. Szkolenie nie zostało jeszcze przeprowadzone, gdyż proces wstępnej kwalifikacji zakończył się 22 września 2022 r., rodzina zatem oczekuje na rozpoczęcie szkolenia. Nie przeszkolono w tym okresie żadnej innej rodziny **/akta kontroli str. 129/**.

Stwierdzono, że nie było również przypadków rozwiązania rodziny zastępczej na wniosek Starosty. Z informacji przedłożonej przez Dyrektora wynika, że Centrum „dnia 19.07.2021 r. wystąpiło z wnioskiem do Sądu Rejonowego w Nowym Mieście Lubawskim o rozwiązanie rodziny zastępczej spokrewnionej ze względu na liczne zaniedbania wychowawcze. Sąd zarządził badania w Opiniodawczym Zespole Sądowych Specjalistów w Elblągu, które odbyły się 17.01.2022 r. oraz 14.04.2022 r. Opinia z badań wpłynęła do Centrum w dniu 30.05.2022 r. Z opinii jednoznacznie wynika, że dla dobra dzieci należałoby umieścić je w niespokrewnionej, specjalistycznej zawodowej rodzinie zastępczej, która posiada przygotowanie do pełnienia roli opiekunów dla dzieci po traumie. Dnia 15.07.2022 r. odbyła się sprawa w Sądzie (...) o rozwiązanie rodziny zastępczej, jednakże Sąd nie rozwiązał ww. rodziny zastępczej” **/akta kontroli str. 137/**.

Nie było również przypadków łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka, a także łącznia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej z funkcją rodziny zastępczej niezawodowej **/akta kontroli str. 124-127/**.

b) instytucjonalna piecza zastępcza

Na terenie Powiatu funkcjonowała 1 placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego pn. Dom dla Dzieci w Pacóftowie, przeznaczona dla 14 wychowanków. W okresie podlegającym kontroli umieszczono w niej, na mocy postanowień sądu, łącznie 7 dzieci. Na dzień rozpoczęcia kontroli przebywało w niej 14 wychowanków.

W badanym okresie za zgodą wojewody, w myśl art. 95 ust. 2 ustawy w.r.p.s., w Placówce umieszczono 1 dziecko ponad statutową liczbę wychowanków, nie było przypadków umieszczenia wychowanków bez konieczności pozyskania zgody wojewody, co dopuszcza przepis art. 15 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. W dacie kontroli w Placówce przebywało 3 dzieci poniżej 10 roku życia, które zostały umieszczone w niej wspólnie ze starszym rodzeństwem, co dopuszcza art. 95 ust. 2 ustawy w.r.p.s. Z uwagi na brak wolnych miejsc umieszczenie całego rodzeństwa w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu nie było możliwe **/akta kontroli str. 131, 134-135/**.

5. Zapewnienie dzieciom miejsc w pieczy zastępczej

Ustalono, że dzieci pochodzące z terenu powiatu nowomiejskiego umieszczano zarówno w pieczy zastępczej rodzinnej jak i instytucjonalnej. Co do zasady Organizator zapewniał dzieciom pieczę zastępczą na terenie własnego Powiatu. Wszystkie dzieci pochodzące z terenu Powiatu, które zostały objęte pieczą instytucjonalną zostały umieszczone w Placówce. W badanym okresie czworo dzieci z terenu Powiatu umieszczonych zostało w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów ze względu na pokrewieństwo z opiekunami zastępczymi (rodziny spokrewnione). Jedno dziecko (noworodka odebranego ze szpitala) umieszczono poza Powiatem w zawodowej rodzinie zastępczej pełniącej funkcję pogotowania rodzinnego. Z wyjaśnień Dyrektora oraz przedłożonej dokumentacji wynika, że Powiat dysponował jednym wolnym miejscem w rodzinnym domu dziecka, jednakże prowadzące go osoby odmówiły przyjęcia dziecka, z uwagi na jego wiek oraz występujące problemy wychowawcze z przebywającymi już w nim dziećmi. Ponadto proponowano przyjęcie noworodka innej rodzinie zastępczej, która w ocenie Organizatora mogłaby zapewnić mu właściwą opiekę, jednakże ta odmówiła, uzasadniając swoją decyzję aktualną sytuacją rodzinną. Inne rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Powiatu posiadały pod swoją opieką dzieci, z którymi są spokrewnione i nie deklarowały chęci przyjęcia pod swoją opiekę kolejnych dzieci niespokrewnionych z nimi **/akta kontroli str. 138-140/**.

W celu ustalenia, czy Organizator we właściwy sposób realizował zapis wynikający z art. 180 pkt 2 ustawy w.r.p.s., analizie poddano teczki rodzin funkcjonujących na terenie Powiatu:

- 1 rodzinnego domu dziecka,
- 9 rodzin zastępczych niezawodowych, w tym 2 pełniących jednocześnie funkcję rodzin spokrewnionych,

oraz teczki dzieci pochodzących z terenu powiatu, umieszczonych w pieczy w okresie objętym kontrolą:

- 6 dzieci umieszczonych w Placówce,
- 10 dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

a) realizacja postanowień sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej

W okresie podlegającym kontroli do Organizatora wpłynęło 16 postanowień sądu, dotyczących umieszczenia 25 dzieci w różnych formach pieczy zastępczej.

Stwierdzono, że postanowienia sądu realizowano bez zbędnej zwłoki, nie było również przypadku niezrealizowania postanowienia wydanego przez sąd, wszystkim dzieciom zapewniono pieczę zastępczą.

b) kierowanie dzieci do pieczy zastępczej

Ustalono, że w badanych przypadkach dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej zgodnie z wydanym przez sąd postanowieniem. Nie było przypadków umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej z rodzicami, zgodnie z art. 35 ust. 2 ustawy wrispz, doprowadzeń dziecka do pieczy przez Policję lub Straż Graniczną, a także umieszczania na podstawie art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2021 poz. 1245).

Organizator prowadził *rejestr rodzin zastępczych*, który zawierał:

- sygnaturę postanowienia sądu,
- numer decyzji,
- dane rodziny zastępczej,
- dane dziecka,
- uwagi (np. stopień pokrewieństwa z opiekunami zastępczymi).

W badanym okresie dzieciom z terenu Powiatu zapewniono pieczę zastępczą w rodzinnych formach w następujący sposób **/akta kontroli str. 132-133/**:

- 15 dzieciom zapewniono pieczę w 11 rodzinach spokrewnionych, w tym 4 dzieciom w 3 rodzinach na terenie innego powiatu,
- 1 dziecku zapewniono pieczę w rodzinie zastępczej niezawodowej,
- 1 dziecku zapewniono pieczę w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego funkcjonującej na terenie innego powiatu,
- 1 dziecku zapewniono pieczę w rodzinnym domu dziecka.

Na podstawie analizy dokumentacji i przedłożonych informacji stwierdzono, że co do zasady rodzeństwom zapewniano pieczę w tej samej formie pieczy zastępczej. Jedynie w jednym przypadku doszło do rozdzielenia dwójki rodzeństwa. Każde z dzieci zostało umieszczone w innej rodzinie zastępczej, gdyż opiekunowie zastępczy mieli możliwość przyjęcia pod swoją opiekę jedynie po jednym dziecku. Były to jednak rodziny spokrewnione – opiekunami zastępczymi zostało starsze rodzeństwo – zatem dzieci pozostały w środowisku osób, z którymi łączą je więzy krwi **/akta kontroli str. 132/**.

Zgodnie z art. 36 ustawy wrispz umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody, odpowiednio rodziców zastępczych albo prowadzącego dom dziecka. Ustalono, że w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinnym domu dziecka, gdy to Organizator wskazywał na prośbę sądu, gdzie dziecko może zostać umieszczone, pozyskiwano pisemną zgodę prowadzących rodzinny dom dziecka na jego przyjęcie. Natomiast w przypadku pozostałych rodzin zastępczych, ustanowionych przez sąd na mocy postanowienia, Centrum po rozpoczęciu współpracy z rodzinami nie pozyskiwało od nich pisemnej zgody na przyjęcie dziecka, gdyż rodziny te same wnioskowały do sądu o ustanowienie ich rodziną zastępczą, tym samym wyrażając swoją wolę podjęcia się tej funkcji. Ustanowione postanowieniem sądu rodziny zastępcze zgłaszały się do PCPR i składały oświadczenie, od kiedy faktycznie dziecko przebywa w ich rodzinie zastępczej. Zatem można uznać, że rodziny wyrażały swoją wolę przyjęcia

dziecka pod opiekę w sądzie w toku toczącego się postępowania, a złożone w PCPR oświadczenie stanowiło swoiste potwierdzenie tej woli **/akta kontroli str. 141/**.

Zgodnie z art. 53 ust.1 ustawy wripisz w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, natomiast zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy wripisz w rodzinnym domu dziecka, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Zapisy art. 53 ust. 2 oraz 61 ust. 2 ustawy wripisz, wskazują, że w przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. Ustalono, że w limit ten został przekroczony w przypadku 1 rodziny niezawodowej, jednakże dzieci zostały umieszczone w niej w 2011 r., kiedy nie obowiązywała jeszcze ustawa wripisz nakładająca ww. obowiązek.

Na podstawie analizy wytypowanej do badania dokumentacji rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka stwierdzono, że dzieciom zapewniano pieczę zastępczą w rodzinach spełniających warunki, o których mowa w art. 42 ustawy wripisz, a w przypadku rodzin niezawodowych i rodzinnego domu dziecka także dodatkowo w art. 43 i 44 ustawy wripisz. W badanych przypadkach spełnianie ww. warunków przez rodziny było sprawdzane przez Organizatora na etapie weryfikowania kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej bądź, o ile sąd nie zwrócił się z prośbą o dokonanie takiej weryfikacji, po nawiązaniu współpracy z rodziną i zakwalifikowaniem jej na szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze. Zgodnie z informacją Dyrektora spełnianie tych warunków było weryfikowane ponownie i aktualizowane w toku dokonywania oceny rodziny zastępczej bądź prowadzących rodzinny dom dziecka **/akta kontroli str. 142/**.

Zgodnie z art. 46 ust. 3 osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zobowiązane są do przedstawiania staroście co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia, wystawionego przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej, oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawionej przez psychologa.

Ustalono, że poza 5 przypadkami w teczkach rodzin znajdowały się aktualne zaświadczenia lekarskie i opinie psychologa, o których mowa powyżej **/akta kontroli str. 144/**. Dyrektor wyjaśnił, że w przypadku 4 z ww. rodzin zaświadczenia lekarskie oraz opinie psychologa „nie były aktualizowane ze względu na fakt, iż w tych rodzinach zastępczych przebywają pełnoletni wychowankowie”. Natomiast w przypadku 1 rodziny „brak aktualnego zaświadczenia lekarskiego wynika z przeoczenia spowodowanego rezygnacją z pracy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, natomiast brak aktualnej opinii psychologa dotyczącej tej rodziny wynika z faktu, iż psycholog sporządzający opinię o predyspozycjach do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zachorował na COVID-19” **/akta kontroli str. 143/**. Powstanie tej nieprawidłowości wynikało zatem z błędnej interpretacji przepisów i przeoczenia. Skutkiem tej nieprawidłowości mogłoby być pełnienie funkcji rodziny zastępczej przez osoby niespełniające wszystkich wymogów ustawowych, a tym samym niedających rękami należytego sprawowania pieczy zastępczej.

W badanym okresie w Placówce umieszczono 7 dzieci z terenu Powiatu. Organizator prowadził *rejestr skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych*, który zawierał:

- sygnaturę postanowienia sądu,
- znak sprawy,
- imię i nazwisko dziecka, imiona i nazwiska jego rodziców oraz adres ich zamieszkania,
- nazwę placówki opiekuńczo-wychowawczej i jej typ,
- numer decyzji kierującej (data umieszczenia),
- numer decyzji wygaszającej (data skreślenia),
- uwagi (wpisywano m.in. co stało się z dzieckiem).

Dzieci umieszczano w Placówce na podstawie postanowienia sądu oraz wydanego przez PCPR skierowania, zawierającego:

- miejsce i datę wystawienia skierowania,
- znak sprawy,
- podstawę prawną wydanego skierowania,
- dane kierowanego dziecka, datę, z którą dziecko zostało skierowane do placówki (ze wskazaniem nazwy placówki, jej adresu oraz typu),
- uzasadnienie,
- dane osób otrzymujących skierowanie.

W badanych przypadkach dzieci zostały umieszczone w Placówce zgodnie z postanowieniem sądu i wydanym skierowaniem.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 292, poz.1720) dziecko kieruje się do placówki opiekuńczo-wychowawczej po zasięgnięciu opinii dyrektora tej placówki. Ustalono, że Dyrektor kierował do dyrektora Placówki pismo z zapytaniem, czy wyraża zgodę na umieszczenie kolejnego dziecka. Dyrektor Placówki wyrażał swoją zgodę również na piśmie.

Według stanu na dzień rozpoczęcia kontroli przebywało w Placówce 14 wychowanków, zatem nie przekroczono standardu w zakresie liczby miejsc. W okresie objętym kontrolą w Placówce przebywał 1 wychowanek za zgodą wojewody, zgodnie z art. 95 ust. 3a ustawy w.rp. oraz 3 wychowanków poniżej 10 roku życia, wspólnie ze starszym rodzeństwem.

c) rotacja dzieci w pieczy zastępczej

W okresie objętym kontrolą żadne z dzieci przebywających w pieczy zastępczej nie powróciło pod opiekę rodziny biologicznej, żadne też nie zostało przysposobione. Usamodzieliło się natomiast 3 dzieci przebywających w pieczy instytucjonalnej i 10 z pieczy rodzinnej. Z rodzinnej pieczy zastępczej przeniesiono 1 dziecko do Placówki na wniosek prowadzących rodzinny dom dziecka, z uwagi na problemy wychowawcze sprawiane przez dziecko **/akta kontroli str. 136/**.

6. Uwagi i wnioski

Mając na uwadze ustalenia kontroli wnioskować należy, że w okresie objętym kontrolą Powiat, poza stwierdzoną nieprawidłowością, we właściwy sposób zapewniał dzieciom miejsca w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej. Pieczę zastępczą zapewniało dzieciom bez zbędnej zwłoki, kierując się zasadą nierozdzielania rodzeństw i, co do zasady, na terenie Powiatu.

Jednocześnie mając na względzie wagę deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, a także fakt, iż w okresie poddanym kontroli nie nastąpił planowany w Programie rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej zawodowej, które stanowią niezwykle istotny element systemu pieczy, a w których dzieci pozbawione możliwości wychowywania się w rodzinie biologicznej winny być zabezpieczone w pierwszej kolejności, rekomenduje się zintensyfikowanie działań na rzecz ich rozwoju.

7. Zalecenia pokontrolne

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy wrispz, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osobę odpowiedzialną za jej powstanie stosownych działań, mających na celu jej wyeliminowanie oraz realizację następującego zalecenia:

- 1. Pozyskiwać, co 2 lata, zaświadczenia lekarskie o stanie zdrowia oraz opinie o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka od wszystkich rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i prowadzących rodzinny dom dziecka – zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy wrispz.**

Kontrolowanej Jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli.

Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego

Urszula Jędrychowska

Zastępca Dyrektora

Wydziału Polityki Społecznej

Stella Maścianica – główny specjalista

Iwona Czmochowska – główny specjalista

